

Б.Л.Таирова

ф.ғ.к., доцент

Қыздар педагогикалық университеті

Алматы қ., Қазақстан

b_t_l@list.ru

ӘДІЛДІК ЖӘНЕ ҚҰҚЫҚ ФИЛОСОФИЯСЫ: ЗАМАНАУИ ӘЛЕУМЕТТІК МӘСЕЛЕЛЕР

Аңдатпа Мақалада ХХІ ғасырдағы әлеуметтік қатынастар мен қоғамдық өмірдің күрделенуі контекстінде әділдік пен құқық философиясының өзектілігі зерттеледі. Әділдік тек құқықтық нормаларды сақтау ретінде емес, сонымен қатар әлеуметтік мораль мен этика тұрғысынан қарастырылады. Зерттеу барысында әділдік пен құқық философиясының дәстүрлі және заманауи теориялары салыстырылды; әлеуметтік теңсіздік, жаһандану, цифрлық технологиялардың әсері сияқты заманауи факторлардың құқықтық және әділеттілік ұғымына ықпалы анықталды. Зерттеу әдістері ретінде салыстырмалы талдау, философиялық синтез, логикалық және концептуалды талдау, тарихи-философиялық тәсілдер қолданылды. Нәтижелер әділдік пен құқық философиясын заманауи әлеуметтік контекстте қайта қарау қажеттігін көрсетті, бұл теориялық тұрғыдан жаңа ғылыми дискурс құруға мүмкіндік береді. Практикалық мәні – мемлекеттік саясатты жетілдіру, құқықтық білім беру бағдарламаларын жаңарту және әлеуметтік әділеттілікті қамтамасыз ету бойынша ұсыныстар жасауға негіз бола алады. Мақала ғылыми қоғамдастық пен практикалық сала үшін маңызды, себебі ол әділдік пен құқық философиясының ХХІ ғасырдағы әлеуметтік, экономикалық және технологиялық аспектілерін кешенді талдайды.

Тірек сөздер: әділдік, құқық философиясы, әлеуметтік әділеттілік, заманауи мәселелер, ХХІ ғасыр, жаһандану

Кіріспе. ХХІ ғасырда қоғамдағы әлеуметтік қатынастардың күрделенуі мен қоғамдық өмірдің жаңа деңгейге көтерілуі әділдік пен құқық философиясын қайта қарастыру қажеттілігін туындатады. Әділдік түсінігі қазіргі уақытта тек құқықтық нормаларды сақтау ретінде ғана емес, сонымен қатар әлеуметтік мораль, этика және адамгершілік критерийлері тұрғысынан бағаланатын кешенді категорияға айналды. Соңғы жылдары жаһандану процесі, экономикалық теңсіздіктің артуы, сондай-ақ цифрлық технологиялардың қоғамдағы әлеуметтік қатынастарға тигізетін ықпалы әділдік пен құқық мәселелерінің теориялық және практикалық маңызын айтарлықтай арттырды. Әділдік философиясы

адамзат қоғамының тұрақтылығын қамтамасыз ететін, әлеуметтік келісімнің негізгі тірегі болып табылатын маңызды құрал ретінде қарастырылады [1]. Дегенмен, қазіргі әлеуметтік-саяси және экономикалық жағдайлар дәстүрлі әділдік концепцияларының жеткіліксіздігін айқын көрсетіп отыр. Қоғамдағы әлеуметтік теңсіздік, құқықтық жүйедегі бюрократиялық кедергілер, ақпараттық технологиялар мен әлеуметтік желілердің қалыптасып жатқан жаңа нормаларға әсері философиялық және құқықтық тұрғыдан әділдікті қайта бағалауды талап етеді.

Құқық философиясы қазіргі әлеуметтік өзгерістермен тығыз байланысты. ХХІ ғасырдағы құқықтық жүйелер тек заңдардың

жиынтығы ретінде қарастырылмай, сонымен қатар адам құқықтарын қорғаудың, әлеуметтік әділеттілікті қамтамасыз етудің және қоғамдық тұрақтылықты қолдаудың әмбебап құралы ретінде бағаланады. Осы тұрғыдан құқық философиясының заманауи мәселелері әлеуметтік теңсіздікті төмендетуге, құқықтық сананы қалыптастыруға және мемлекеттік саясатты тиімді жүзеге асыруға бағытталады.

Зерттеу тақырыбының өзектілігі осы факторлардан туындайды. Қазіргі кезде әділдік пен құқық философиясы жөніндегі зерттеулер бар, алайда олар көбінесе классикалық теориялық тұжырымдарға сүйеніп, жаңа әлеуметтік және саяси контексттерді толық қамти алмайды. Сол себептен, қазіргі заманғы әлеуметтік проблемалар мен құқықтық қатынастарды философиялық тұрғыдан зерттеу теориялық және практикалық маңызы зор. Бұл зерттеу нәтижелері мемлекеттік саясатты жетілдіруге, құқықтық білім беру жүйесін жаңартуға, сондай-ақ әлеуметтік әділеттілікті қамтамасыз етуге бағытталған нақты ұсыныстар жасауға мүмкіндік береді [2, 254 б.].

Зерттеу мақсаты – әділдік пен құқық философиясын ХХІ ғасырдағы әлеуметтік мәселелер тұрғысынан кешенді зерттеу, олардың теориялық негіздерін, заманауи түсініктерін және практикалық қолданылуын анықтау.

Зерттеу міндеттері:

1. Әділдік философиясының дәстүрлі және қазіргі заманғы теориялық көзқарастарын салыстыру;

2. ХХІ ғасырдағы әлеуметтік мәселелердің әділдік пен құқық ұғымына әсерін талдау;

3. Құқықтық философияда адам құқықтары мен әлеуметтік әділеттіліктің рөлін зерттеу;

4. Теориялық нәтижелерді қазіргі құқықтық және әлеуметтік практикаға қолдану мүмкіндіктерін қарастыру.

Зерттеу объектісі – әділдік пен құқық философиясы, ал пәні – ХХІ ғасырдағы әлеуметтік мәселелер контексіндегі әділдік, құқық және әлеуметтік әділеттілік қатынастары.

Зерттеу әдістері ретінде салыстырмалы талдау, философиялық синтез, логикалық және концептуалды талдау, тарихи-философиялық әдістер қолданылды. Салыстырмалы талдау әдісі арқылы әділдік пен құқық философиясының дәстүрлі көзқарастары мен қазіргі заманғы интерпретациялары салыстырылды. Философиялық синтез және логикалық талдау заманауи әлеуметтік мәселелерді теориялық тұрғыдан түсіндіруге мүмкіндік берді. Тарихи-философиялық әдіс дәстүрлі әділдік концепцияларының қалыптасу тарихын және олардың эволюциясын көрсетуге мүмкіндік берді.

Зерттеу жаңалығы: әділдік пен құқық философиясын ХХІ ғасырдағы нақты әлеуметтік мәселелер тұрғысынан кешенді талдаумен ерекшеленеді. Жаһандану, экономикалық теңсіздік, ақпараттық қоғамның дамуы және әлеуметтік желілердің ықпалы әділдік пен құқық түсінігін жаңа қырынан қарауға мүмкіндік береді.

Зерттеу нәтижелерінің ғылыми және практикалық мәні: ғылыми тұрғыдан әділдік пен құқық философиясын заманауи әлеуметтік контексте қайта қарау, философиялық теориялар мен әлеуметтік тәжірибе арасындағы байланысты анықтау. Практикалық тұрғыдан – мемлекеттік саясатты жетілдіру, құқықтық білім беру және әлеуметтік әділеттілікті қамтамасыз ету бағытында нақты ұсыныстар жасауға негіз болады.

Зерттеу шарттары мен әдістері.
Зерттеу шарттары бөлімінде мақала

тақырыбын зерттеу үшін қолданылған бастапқы материалдар, ғылыми деректер, зерттеу ауқымы мен контекст анықталады. Бұл бөлім әділдік пен құқық философиясын ХХІ ғасырдағы әлеуметтік мәселелерге қатысты зерттеу нақты шарттары мен ғылыми негіздерін көрсетеді.

Зерттеу объектісі – әділдік пен құқық философиясы, ал зерттеу пәні – ХХІ ғасырдағы әлеуметтік мәселелер контекстіндегі әділдік, құқық және әлеуметтік әділеттілік қатынастары. Зерттеу барысында әлеуметтік теңсіздік, құқықтық жүйелердің құрылымы, жаһандану, цифрлық технологиялар мен ақпараттық қоғамның әділдікке әсері қарастырылды.

Зерттеу әдістері ғылыми жұмыс ауқымын кеңейтіп, теория мен практика арасындағы байланысты көрсетті. Негізгі қолданылған әдістер:

1. Салыстырмалы талдау – дәстүрлі және заманауи философиялық көзқарастарды, әртүрлі әлеуметтік және құқықтық жүйелерді салыстыруға мүмкіндік береді. Бұл әдіс философиялық тұжырымдардың эволюциясын және әлеуметтік әділеттілікке әсер ететін факторларды анықтауға көмектесті.

2. Философиялық синтез және логикалық талдау – әділдік пен құқық философиясының классикалық және қазіргі концепцияларын синтездеуге, теориялық жүйелеуге мүмкіндік берді. Логикалық талдау философиялық ұғымдар арасындағы байланысты, әлеуметтік әділеттілік критерийлері мен құқықтық нормалар арасындағы үйлесімділікті қарастырды.

3. Тарихи-философиялық әдіс – әділдік пен құқық философиясының тарихи эволюциясын зерттеуге бағытталды. Классикалық дәуірден қазіргі теорияларға дейінгі өзгерістер әлеуметтік әділеттілік пен құқықтың

қазіргі түсінігін анықтауға мүмкіндік берді.

4. Индуктивтік және дедуктивтік әдістер – индуктивтік әдіс нақты әлеуметтік тәжірибелер мен заманауи құқықтық жүйелерді зерттеу арқылы жалпы философиялық тұжырымдар жасауға көмектесті; дедуктивтік әдіс классикалық теориялардан заманауи әлеуметтік контекстке сәйкес қорытындылар жасауға қолданылды.

5. Жүйелік талдау – әділдік пен құқық философиясын әлеуметтік жүйелер контекстінде зерттеу үшін қолданылды. Бұл әдіс әлеуметтік институттар, құқықтық нормалар, азаматтық қоғам және халықаралық ұйымдардың өзара әрекетін түсіндіруге мүмкіндік берді.

6. Контекстуалды талдау – әлеуметтік және саяси жағдайларды, экономикалық теңсіздікті, жаһандану мен ақпараттық қоғамды зерттеу арқылы әлеуметтік әділеттіліктің философиялық және құқықтық интерпретациясына жаңа қырынан қарауға мүмкіндік берді.

Зерттеу кезеңдері:

1. Теориялық база мен әдебиеттерді жинау және талдау;

2. Әлеуметтік, құқықтық және философиялық деректерді салыстырмалы талдау;

3. Философиялық синтез және теориялық тұжырымдарды жасау;

4. Зерттеу нәтижелерін заманауи әлеуметтік мәселелер контекстінде талдау;

5. Практикалық ұсыныстар мен қорытындыларды жасау.

Зерттеу шарттары: халықаралық және ұлттық құқықтық нормалар, философиялық теориялар, әлеуметтік зерттеулер және статистикалық мәліметтер қолданылды. Әлеуметтік әділеттілік пен құқық философиясын қарастыру кезінде жаһандану, цифрлық технологиялар, әлеуметтік теңсіздік және құқықтық инсти-

туциялар контекстінде талдау жүргізілді.

Қорытындылай келе, зерттеу әділдік пен құқық философиясын ХХІ ғасырдағы әлеуметтік мәселелер тұрғысынан кешенді зерттеуге мүмкіндік берді. Әдістердің үйлесімді қолданылуы теориялық және практикалық маңыздылықты қамтамасыз етті. Зерттеу нәтижелері философиялық тұжырымдардың әлеуметтік тәжірибе мен құқықтық жүйелермен байланысын көрсетуге мүмкіндік береді.

Зерттеу нәтижелері және талқылау. Әділдік пен құқық философиясының заманауи интерпретациялары. Зерттеу барысында анықталды, ХХІ ғасырдағы әділдік пен құқық философиясы бұрынғыдан күрделі әлеуметтік, экономикалық және технологиялық контексттерде қарастырылуда. Классикалық философиялық көзқарастарда әділдік көбінесе құқықтық нормаларға сәйкестік ретінде түсіндірілсе, қазіргі зерттеу әділдікті әлеуметтік мораль мен этика тұрғысынан бағалаудың қажеттілігін көрсетті. Заманауи құқықтық философия әділдік пен құқықты адамгершілік, мәдени құндылықтар және әлеуметтік теңдік сияқты көпқырлы категориялар ретінде қарастыруды қолдайды, бұл заң нормаларымен шектелмейді және қоғамдық тәжірибе мен өмірлік практикалармен тығыз байланысты болуы тиіс деп көрсетіледі [3]. Бұл тәсіл әділдік ұғымының тек нормативтік деңгейде ғана емес, сонымен қатар қоғамдық және мәдени деңгейде де өзекті екенін дәлелдейді.

Зерттеу көрсеткендей, заманауи құқықтық философия әлеуметтік теңсіздік, жаһандану, цифрлық технологиялар сияқты факторларды ескере отырып қайта құрылымдалады. Мысалы, ақпараттық қоғамда құқықтық сана тек құқықтық

нормалармен шектелмей, мәдени тәжірибе және әлеуметтік этика арқылы да қалыптасады. Бұл тұжырым дәстүрлі құқық философиясы мен әлеуметтік теорияларда толық қарастырылмаған жаңа аспектіні көрсетеді [4, 264 б.].

Әлеуметтік теңсіздік және әділдік философиясы. Әлеуметтік теңсіздік пен әділдік ұғымының арасындағы өзара байланыс көпқырлы ретінде айқындалды. Әлеуметтік қабаттар арасындағы экономикалық және құқықтық айырмашылықтар халықтың әділдікке деген көзқарасына әсер етеді. Жеке құқықтық философия саласындағы зерттеулер заңдардың тек формальды түрде сақталуы әділдікке жеткіліксіз екенін көрсетеді, себебі әлеуметтік әділеттілікке қол жеткізу үшін қосымша принциптер мен нормаларды қарастыру қажет [5]. Бұл әділдік философиясын тек нормативтік тәсілмен шектеп қалмай, қоғам өміріндегі әлеуметтік құрылымдардың теориялық және практикалық деңгейдегі әсерлерін де қамту керек екенін көрсетеді. Біздің зерттеу көрсеткендей, дамыған елдерде әлеуметтік әділеттілікті көбіне құқықтық және институционалдық құрылымдар арқылы қол жеткізсе, дамушы елдерде әлеуметтік этика мен дәстүрлі мораль нормалары маңызды рөл атқарады. Бұл айырмашылықтар әділдік философиясын тек нормативтік тұрғыдан қарастыру жеткіліксіз екенін көрсетеді.

Глобализацияның құқыққа және әділдікке ықпалы. Зерттеу нәтижелері глобализацияның құқықтық жүйелер мен әділдік философиясына әсерін анықтады. Жаһандық экономикалық және мәдени интеграция ұлттық құқықтық нормаларды қайта қарауға мәжбүр етеді. Трансұлттық компаниялар мен халықаралық ұйымдардың әрекеттері

ұлттық құқықтық жүйелермен шектелмей, құқықтық және әлеуметтік әділдік ұғымына жаңа сұрақтар қояды. Мысалы, жаһандық жұмыс нарығында еңбек құқықтарының сақталуы әр елдің заңнамасына ғана емес, халықаралық келісімдер мен корпоративтік саясатқа тәуелді. Бұл жағдай әділдік философиясының дәстүрлі теорияларынан ерекшеленетінін көрсетеді, себебі қазіргі заманғы әділдік әлеуметтік және құқықтық контекстердің көпқабатты өзара әрекеттесуін қамтиды.

Цифрлық технологиялардың ықпалы. Зерттеу барысында цифрлық технологиялардың әлеуметтік әділеттілік пен құқықтық санаға әсері талданды. Цифрлық ортада құқықтық сана тек заңдық деңгейде қалыптаспайды, сонымен қатар әлеуметтік коммуникация, мәдени тәжірибе және символдық әрекеттер арқылы да жүзеге асады. Бұл әлеуметтік әділеттілік пен құқық философиясын заманауи контексте қайта қараудың теориялық негізін құрайды [6, 118 б.]. Зерттеу цифрлық технологиялар мен глобализацияның әділдікке әсерін зерттеу барысында бірқатар қайшылықтарды көрсетті. Бір жағынан, құқықтық нормалар мен технологиялар демократиялық қатысуды қамтамасыз етеді, азаматтардың құқықтық мүмкіндіктерін кеңейтеді. Екінші жағынан, алгоритмдік шешімдер, бақылау жүйелері және ақпараттық манипуляция азаматтардың құқықтық еркіндігін шектейді [7].

Бұл қайшылықтар қазіргі құқықтық философия мен әлеуметтік әділеттіліктің теориялық және практикалық аспектілерін тереңдетіп түсінуге мүмкіндік береді. Сонымен қатар, зерттеу дәстүрлі құқықтық теориялар мен заманауи әлеуметтік жағдайларды салыстыру арқылы жаңа аналитикалық перспектива ұсынады.

Заманауи әлеуметтік мәселелердің құқық философиясына әсері: Зерттеу нәтижелері әлеуметтік әділеттілік пен құқық философиясының бірнеше негізгі тенденцияларын анықтады:

1. Әділдік ұғымы тек құқықтық нормалармен шектелмейді, сонымен қатар мәдени және әлеуметтік деңгейде де қалыптасады.

2. Әлеуметтік теңсіздік, жаһандану және цифрлық технологиялар құқықтық сана мен әділдікке жаңа контекст береді.

3. Заманауи құқық философиясы трансұлттық және желілік қатысуды, ақпараттық қоғамның әлеуметтік ерекшеліктерін есепке алуы тиіс.

Бұл тұжырымдар теориялық тұрғыдан жаңа ғылыми дискурс құруға, практикалық тұрғыдан құқықтық білім беру, мемлекеттік саясатты жетілдіру және әлеуметтік әділеттілікті қамтамасыз ету үшін ұсыныстар жасауға негіз болады.

Зерттеу нәтижелері қазіргі заманғы әділдік пен құқық философиясының күрделілігін көрсетті. Әділдік философиясы ХХІ ғасырда әлеуметтік, экономикалық, саяси және технологиялық факторлардың әсерінен қайта анықталып, көпқабатты және контекстке тәуелді категорияға айналды.

Практикалық тұрғыдан алынған нәтижелер:

- мемлекеттік құқықтық саясатты жетілдіру;
- азаматтық құқықтық білім беру бағдарламаларын дамыту;
- әлеуметтік әділеттілікті қамтамасыз ету үшін цифрлық және институционалдық құралдарды пайдалану.

Қорытынды. Зерттеу барысында әділдік пен құқық философиясының заманауи әлеуметтік мәселелері кешенді талданды. Алынған нәтижелер көрсеткендей, ХХІ ғасырдағы әлеуметтік қатынастар мен құқықтық

жүйелер дәстүрлі философиялық түсініктерден айтарлықтай ерекшеленеді. Әділдік тек нормативтік және институционалдық деңгейде ғана емес, сонымен қатар мәдени, символдық және әлеуметтік тәжірибе арқылы жүзеге асатын күрделі жүйе ретінде көрінеді.

Зерттеу бірнеше негізгі қорытындыны берді. Біріншіден, құқықтық қатысу мен азаматтық белсенділік қазіргі цифрлық қоғам жағдайында кеңейіп, жаңа формаларға ие болды. Бұл дәстүрлі құқықтық теориялар мен әділдік тұжырымдамаларымен салыстырғанда, көпқабатты және контекстке тәуелді жаңа өлшемдерді көрсетеді.

Екіншіден, әлеуметтік әділеттілік пен құқық арасындағы өзара байланыс қазіргі замандағы әлеуметтік және ақпараттық контекстке байланысты күрделенген. Ақпараттық технологиялар азаматтық қатысуды демократияландыра отырып, бір уақытта контроль мен манипуляция құралдарын да ұсынады. Бұл феномен құқық философиясында әділдік пен еркіндіктің жаңа өлшемдерін қарастыру қажеттілігін туындатады.

Үшіншіден, зерттеу құқықтық мәдениеттің фрагменттелген, жылдам

өзгеретін және әлеуметтік контекстке тәуелді екенін көрсетті. Азаматтық белсенділіктің жаңа формалары, оның ішінде цифрлық платформадағы қатысу, құқықтық нормаларды практикалық тұрғыда іске асырудың маңызды құралы болып отыр.

Төртіншіден, алынған нәтижелер құқық философиясына жаңа интердисциплинарлық перспективаны енгізуге мүмкіндік береді: әділдік пен құқықтың философиялық теориялары тек нормативтік тұрғыдан емес, әлеуметтік тәжірибе, мәдени контекст және ақпараттық кеңістік арқылы да қарастырылуы тиіс.

Қорытындылай келе, зерттеу әділдік пен құқық философиясының заманауи әлеуметтік мәселелерін кешенді түсінуге, құқықтық қатысу мен азаматтық белсенділіктің жаңа формаларын бағалауға және мемлекеттік саясат, құқықтық білім беру және ақпараттық қоғам жағдайында әлеуметтік әділеттілікті қамтамасыз ету үшін практикалық ұсыныстар жасауға мүмкіндік береді. Алынған қорытындылар қазіргі қоғамдағы құқық философиясының теориялық дамуына және практикалық қолданылуына маңызды үлес қосады.

Әдебиеттер тізімі

1. Kieliszek, Z. Philosophical views on justice: A study of the concepts of justice in different traditions of philosophy // *International Journal of Creative Research Thoughts*. – 2024. – Vol. 9, No. 1, P. 1625-1630. DOI: [10.59430/euch/2.2024.28](https://doi.org/10.59430/euch/2.2024.28)
2. Золотарев, С.П. Проблемы социальной справедливости в эпоху цифровизации: социально-философский анализ [Текст] // *KANT*. – 2025. – №1(54), с. 252–260. DOI: 10.24923/2222-243X.2025-54.37
3. Rahman, dzaky. Legal Philosophy: The Meaning of Wise and Wise Social Justice in a Contemporary Philosophical Perspective [Текст] / Rahman, dzaky, S. Sunaryo, *GPH-International Journal of Social Science and Humanities Research*. – 2024. – No.7(05). P.116-122. <https://doi.org/10.5281/zenodo.11668218>
4. Orekhov, A. M. Digital Inequality and Digital Justice: Social-philosophical Aspects of the Problem [Текст] / A. M. Orekhov, N. A. Chubarov // *RUDN Journal of Philosophy*. – 2024. – Vol. 28, No. 1, pp. 260–272. DOI: 10.22363/2313-2302-2024-28-1-260-272
5. Karina, I. Development Law in the Context of Legal Theory and Philosophy: Challenges and Opportunities Toward Social Justice // *Jurnal Smart Hukum (JSH)*. – 2025. – Vol. 3, No. 2, pp. 191–199. DOI: 10.55299/jsh.v3i2.1152

6. Smolnikov, S.N. Социологический взгляд на социальную справедливость как норму права // Вестник Пермского университета. Философия. Психология. Социология. – 2019. – No. 1. – С. 116–123. DOI: <https://doi.org/10.17072/2078-7898/2019-1-116-123>.
7. Колесникова, Г.И. Представления о справедливости и социальной справедливости у мигрировавших из стран постсоветского пространства // Гуманитарий Юга России. – 2024. – Vol. 13, No. 1. – С. 91–113. DOI: <https://doi.org/10.18522/2227-8656.2024.1.5>

Б.Л. Таирова

*Женский педагогический университет
г. Алматы, Казахстан*

ФИЛОСОФИЯ СПРАВЕДЛИВОСТИ И ПРАВА: СОВРЕМЕННЫЕ СОЦИАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ

Аннотация. В статье исследуется актуальность философии справедливости и права в контексте усложнения социальных отношений и общественной жизни в XXI веке. Справедливость рассматривается не только как соблюдение правовых норм, но и с точки зрения социальной морали и этики. В исследовании сравниваются традиционные и современные теории справедливости и права, а также анализируется влияние современных факторов, таких как социальное неравенство, глобализация и цифровые технологии, на понятия права и справедливости. В качестве методов исследования применялись сравнительный анализ, философский синтез, логический и концептуальный анализ, историко-философский подход. Результаты показывают необходимость пересмотра философии справедливости и права в современном социальном контексте, что теоретически позволяет создавать новый научный дискурс. Практическая значимость исследования заключается в возможности использования его результатов для совершенствования государственной политики, обновления программ юридического образования и разработки рекомендаций по обеспечению социальной справедливости. Статья имеет значение для научного сообщества и практической сферы, так как предоставляет комплексный анализ социальных, экономических и технологических аспектов философии справедливости и права в XXI веке.

Ключевые слова: справедливость, философия права, социальная справедливость, современные проблемы, XXI век, глобализация.

B.L.Tairova

*Women's Pedagogical University
Almaty, Kazakhstan*

PHILOSOPHY OF JUSTICE AND LAW: CONTEMPORARY SOCIAL ISSUES

Abstract. This article examines the relevance of the philosophy of justice and law in the context of the complexity of social relations and public life in the 21st century. Justice is considered not only as compliance with legal norms but also from the perspective of social morality and ethics. The study compares traditional and modern theories of justice and law, and analyzes the impact of contemporary factors such as social inequality, globalization, and digital technologies on the concepts of law and justice. Research methods include comparative analysis, philosophical synthesis, logical and conceptual analysis, and historical-philosophical approaches. The results indicate the necessity of re-examining the philosophy of justice and law in a contemporary social context, which theoretically allows for the creation of a new scientific discourse. Practically, the study can serve as a basis for improving state policies, updating legal education programs, and making recommendations to ensure social justice. The article is significant for both the academic community and practical fields, as it provides a

comprehensive analysis of the social, economic, and technological aspects of justice and law philosophy in the 21st century.

Keywords: justice, philosophy of law, social justice, contemporary issues, 21st century, globalization.

References

1. Kieliszek, Z. Philosophical views on justice: A study of the concepts of justice in different traditions of philosophy // International Journal of Creative Research Thoughts. – 2024. – Vol. 9, No. 1, P. 1625–1630. DOI:10.59430/euch/2.2024.28
2. Zolotarev, S. P. Problemy social'noj spravedlivosti v epohu cifrovizacii: social'no filosofskij analiz [Problems of Social Justice in the Digital Age: A Social-Philosophical Analysis] // KANT. – 2025. – No. 1(54), pp. 252–260. DOI: 10.24923/2222 243X.2025 54.37 [in Russian]
3. Rahman, dzaky, & Sunaryo, S. (2024). Legal Philosophy: The Meaning of Wise and Wise Social Justice in a Contemporary Philosophical Perspective. GPH-International Journal of Social Science and Humanities Research, 7(05), 116–122. <https://doi.org/10.5281/zenodo.11668218>
4. Orekhov A. M., Chubarov N. A. Digital Inequality and Digital Justice: Social philosophical Aspects of the Problem // RUDN Journal of Philosophy. – 2024. – Vol. 28, No. 1, pp. 260–272. DOI: 10.22363/2313 2302 2024 28 1 260 272
5. Karina, I. Development Law in the Context of Legal Theory and Philosophy: Challenges and Opportunities Toward Social Justice // Jurnal Smart Hukum (JSH). – 2025. – Vol. 3, No. 2, pp. 191–199. DOI: 10.55299/jsh.v3i2.1152
6. Smolnikov, S.N. Sociologicheskij vzglyad na social'nuyu spravedlivost' kak normu prava // Vestnik Permskogo universiteta. Filosofiya. Psihologiya. Sociologiya. – 2019. – No. 1. – S. 116–123. DOI: <https://doi.org/10.17072/2078 7898/2019 1 116 123>.
7. Kolesnikova, G.I. Predstavleniya o spravedlivosti i social'noj spravedlivosti u migrirovavshih iz stran postsovetского prostranstva [Perceptions of justice and social fairness among those who migrated from post-Soviet countries] // Gumanitarnij YUga Rossii. – 2024. – Vol. 13, No. 1. – S. 91–113. DOI: <https://doi.org/10.18522/2227 8656.2024.1.5> [in Russian]

18.01.2026 ж. баспаға түсті

31.03.2026 ж. басып шығаруға қабылданды

Мақалаға сілтеме:

Copyright: © 2024 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY NC) license (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).